VERKENNEN VAN VOLKSBUURTEN – AMSTERDAM-ZUIDOOST

Beginpunt: Station Amsterdam Amstel
Eindpunt: Metrostation Bullewijk
Lengte: 15 kilometer
Website: KLIK HIER
Openbaar vervoer: Station Amsterdam Amstel
De route is in te delen in twee stukken van ongeveer 8 kilometer en 7 kilometer. Neem hiervoor bij station Amsterdam Duivendrecht GVB Metro 50 naar beginpunt Amsterdam Amstel, richting Centraal Station of naar eindpunt Metrostation Bullewijk GVB Metro 50, richting Gein.

Wandelen door een eeuw aan opvattingen over de ideale opbouw van woonwijken. Duidelijk wordt wel dat de samenleving niet zo maakbaar is als stedenbouwkundigen en architecten destijds vermoedden. Zo is daar het romantische vooroorlogse Betondorp met nadruk op gemeenschapszin. Met pal daarnaast weer strokenverkaveling met juist ultieme gelijkheid als basisprincipe. Vervolgens het naoorlogse functionalisme van de Bijlmermeer. Strikte scheiding voor de moderne mens van alle functies: autoverkeer, parkeren, fietsen, wandelen, spelen, recreëren, winkelen, sporten en werken. Daarnaast de ogenschijnlijk organische bloemkoolwijken in Diemen-Zuid van de jaren ’70 en ’80 van de vorige eeuw als reactie op die zakelijkheid. Met daar weer als tegenreactie het strakke grid, begrensd door robuuste bouwblokken met heldere scheiding tussen voor- en achterkanten van de Venserpolder.

Verkennen van volksbuurten – Amsterdam-Zuidoost
3 mei 2026

Overzichtskaart

Verkennen van volksbuurten – Amsterdam-Zuidoost
3 mei 2026

Algemeen

Deze prachtige volksbuurtverkenning start in het noorden bij station Amsterdam Amstel en zigzagt richting zuiden naar Metrostation Bullewijk. Tevens de ontwikkelingsrichting van Amsterdam van de afgelopen eeuw en daarmee een wandeling van oud naar nieuw. Pal naast Amsterdam Amstel het laaggelegen Tuindorp Amstelstation (A) met veel piepkleine duplexwoningen.

Via het Tuindorp Frankendael (B) langs begraafplaats De Nieuwe Ooster naar Betondorp (C). Een prachtig vooroorlogs monument. De Brink vormt het kloppende hart van de wijk waar Johan Cruyff opgroeide. Verder in zuidelijke richting passeert de volksbuurtverkenner Diemen-Zuid (D). Een woonwijk in de beste traditie van de bloemkoolstedenbouw van de jaren ’70 en ’80 van de vorige eeuw.

Hierna volgt de Venserpolder (E). Architect Carel Weeber zette zich hier stevig af tegen de alom overheersende truttigheid middels een strak raster, forse bouwblokken en heldere scheiding tussen voor- en achterkanten. De wandeling gaat een flink stuk via de wandelverbindingen van de grootschalige binnenhoven. Hierna volgen de bekende gigantische Bijlmerflats (F) met hun honingraatstructuur. De volksbuurtverkenner maakt zelf gebruik van een lange galerij op de eerste verdieping die als openbaar gebied fungeert. Het eindpunt nadert.

Eerst nog de wijk Kelbergen (G) uit de jaren ’70 van de vorige eeuw. Bijna vervreemdende botsingen tussen openbaar gebied en privédomein van bewoners met daarbij op instorten staande parkeerdekken. Tenslotte nog -pal naast Metrostation Bullewijk als eindpunt- de wijk Hoptille (H) met markante architectuur en openbare gebieden als begrenzing van de open woongebieden rond de Bijlmerflats.

Verkennen van volksbuurten – Amsterdam-Zuidoost
3 mei 2026

Overzicht volksbuurten

A – Tuindorp Amstestation

Het gebied kwam direct na de 2e Wereldoorlog tot stand. Veel duplexwoningen. Ogenschijnlijk grondgebonden eengezinswoningen, maar feitelijk beneden- en bovenwoningen. In tijden van extreme woningnood veel toegepast om snel meer gezinnen onderdak te bieden. Samenvoeging tot een eengezinswoning zou plaatsvinden als de woningnood over was. Zo'n 80 jaar later is deze tijdelijke oplossing nog niet teruggedraaid. Woningen met bijbehorende buitenruimtes zijn krap, waardoor tuintjes het verlengstuk van woningen zijn. En openbaar gebied ruimte levert voor huisraad en alle soorten vervoersmiddelen. Noordelijk van de Fahrenheitsingel vooral traditionele woonstraten met tuinen aan de achterzijde. Zuidelijk van de Fahrenheitsingel meestal strokenbouw: afstanden tussen blokken zijn gelijk en voorgevels hebben allemaal dezelfde oriëntatie. Dit geeft steeds lastige confrontaties tussen openbare voorzijden en privé achtertuinen van woningen. Aan de Fizeaustraat probeert een noodlijdende winkelstrip de koppen van de strokenverkaveling te verbinden, zodat deze straat toch een gevel krijgt.

B – Tuindorp Frankendael

Het woongebied is rond 1950 gebouwd. Grotendeels in het Airey-bouwsysteem. Vanwege de witte betonnen gevels en platte daken riep dit mediterrane associaties op. Vandaar -net als bij de meeste wijken elders in hetzelfde bouwsysteem- de naam Jeruzalem in de volksmond. Tuindorp Frankendael is als samenhangend geheel ontworpen. Een rol voor onder meer Ben Merkelbach en Piet Elling voor de stedenbouw, Mien Ruys voor het groen en Aldo van Eyck voor de speelplaatsen. Eenvoudig en geometrisch van opzet: kleine rechthoekige plaatsen met een betonnen zandbak met afgeronde hoeken en een of meer klimrekken. Aan de zijkant een bankje voor de ouders. De monumentenstatus van de wijk staat op gespannen voet met de woonkwaliteit. Er is hard gestreden om een groot deel van de wijk te behouden en renoveren.

C – Betondorp

Het fraaie tuindorp kwam rond 1925 tot stand. Het noordelijke deel op traditionele wijze: baksteen, met rode pannen gedekte hellende daken en fraaie kozijnen in beige en bruine tinten. Maar de wijk ontleent haar naam natuurlijk van het zuidelijke deel. Betonnen constructies met gestucte gevels, platte daken en een modernistische uitstraling. Veel kenmerken van de Stijl. Architecten met een socialistische signatuur. De keuze voor beton had te maken met de hoge baksteenprijzen, terwijl bovendien minder gekwalificeerde bouwvakkers nodig waren. Op basis van een prijsvraag werd een tiental bouwsystemen in beton geselecteerd. De Brink is het symmetrische en kloppende hart van Betondorp met centrale voorzieningen zoals winkels, bibliotheek en verenigingsgebouw. De fraaie arcade scheidt woongebied van het openbare plein. Op Akkerstraat 32 het woonhuis van Johan Cruyff waar zijn ouders in de jaren '50 een groentezaak bestierden.

D – Diemen-Zuid
Het woongebied is grotendeels in de jaren ’70 en ’80 van de vorige eeuw gebouwd. En daarmee bevat het veel kenmerken van die tijd. Een slingerende ontsluitingsweg - Boven Riijkersloot- voor doorgaand verkeer en vervolgens doodlopende aftakkingen. Je kunt er gemakkelijk verdwalen. Veel variatie in woningtypen met een diversiteit aan ontsluitingen. Bakstenen gevels en met betonpannen gedekte hellende daken. Heel markant is de woningbouw tussen Bomenrijk en het Meidoornplein. Aan de noordzijde hogere cirkelvormige bebouwing die de woonbuurt afschermt van de verkeersdrukte van de A10. Schuurtjes ontworpen als straatwand. Straten zijn verblijfsgebieden voor bewoners en geen biotoop voor rijdend en stilstaand blik. De intieme woonerven aan de Elskamp stralen dat volledig uit. De keerzijde is dat er op andere plaatsen grotere anonieme parkeerplaatsen ontstaan zoals aan het Havikskruid.

E – Venserpolder
Absoluut uniek voor Nederland. Rond 1980 bond Carel Weeber de strijd aan met de dan heersende modetrend: de bloemkoolwijken met truttige uitstraling. Herwaardering van stedelijk wonen. Hoge dichtheid met vier tot vijf woonlagen, een strakke gridstructuur, gesloten bouwblokken en helder onderscheid tussen voor- en achterkant. De woonblokken zijn ontworpen door verschillende architecten, maar binnen een dwingend stedenbouwkundig kader. Hierdoor behoudt de wijk een sterke eenheid met daarbij verscheidenheid in uitwerking. Kenmerkend zijn ook de afgeschuinde hoeken, de poorten naar de binnenhoven en het gebruik van bijvoorbeeld donkere baksteen in de plint en lichtere baksteen daarboven. Als wandelaar kun je de buurt volledig kruisen via de binnenhoven. Met daarbij een prachtige diversiteit van groen: om te verblijven, om te spelen of om alleen naar te kijken. Met zelfs inmiddels mooi ingepaste volkstuintjes.

F – Bijlmermuseum en G-Buurt
De honingraatvormige flats in het EBA bouwsysteem stonden voor modern wonen in een nieuwe stad: licht, lucht, ruimte en duidelijkheid. De galerijen op de eerste verdieping waren openbaar: onderdeel van de ontsluiting en een plek waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten. Veel openbaar groen en strikte scheiding tussen rijdende auto’s, parkeerplaatsen, langzaam verkeer, werken en recreëren. In lijn met de principes van CIAM. Van de idealen uit de realisatieperiode rond 1970 kwam weinig uit. In den beginne veel leegstand en later veel sociale problematiek. Blijkbaar was de nieuwe stad niet zo maakbaar als gedacht. En de enorme schaal vergrootte de uitdagingen enorm. De Bijlmerramp door het neerstorten van een Boeing 747 op 4 oktober 1992 vormde in ieder geval het kantelpunt. Hierna is de wijkvernieuwing met meer dan halve maatregelen aangepakt. Vanaf 2019 is een gedeelte aangewezen als gemeentelijk beschermd monument.

G – Kelbergen
Deze wijk van architect Jan Sterenberg etaleert letterlijk de overgang van het vroeg-naoorlogse modernisme naar de bloemkoolopvatting van de jaren ’70 en ’80 van de vorige eeuw. De betonnen gevels met strakke belijning en de platte daken verwijzen nog naar het modernisme. Maar de wijkontsluiting met een hoofdroute en daarvan aftakkende doodlopende straatjes naar een elftal parkeerveldjes markeren de nieuwe tijdgeest. Dat geldt ook voor de schuurtjes in de voortuin en de rommelige overgangen tussen openbaar en privé. De woonbuurt wekt ruim een halve eeuw na de bouw een verlopen indruk. De overdekte parkeerplaatsen hebben last van betonrot en zijn allemaal gestut. Bewoners hebben hun privacy zowel aan de voorgevel als achtertuin geborgd met een scala aan eigen bouwsels. De wijk toont bij uitstek aan dat tekentafeldromen in de dagelijkse werkelijkheid tot nachtmerries kunnen leiden.

H – Hoptille en Rechte H-Buurt
De hoogbouw van rond 1970 bevindt zich aan de oostzijde. Helemaal volgens de oorspronkelijke principes van de hele Bijlmermeer. Scheiding van autoverkeer van langzaam vervoer. Met een grote parkeergarage om de auto’s van bewoners aan het zicht te onttrekken. Balkons aan de zuidzijde en galerijen aan de noordzijde. Via poorten onder de flats door kruis je het gebied en passer je de grootschalige hoven. Het Abcouderpad vormt de scheiding met de nieuwe woonbuurt Hoptille van rond 1980 in het westen. Een kleinschalige postmodernistische reactie van de architecten Kees Rijnboutt en Pi de Bruijn. Een 300 meter lange wand van vijf verdiepingen moet het kleurige woongebiedje afschermen van de grootschalige flatgebouwen. Het contrast in schaal van bebouwing en woonomgeving tussen Hoptille in het westen en de Rechte H-Buurt in het oosten kan bijna niet groter.